

Sillamäe linnasüdamesse kavandatava muinsuskaitseala 26.08.2020 avaliku arutelu kokkuvõte

Madis Tuuder

Millised on tuleviku tarbeks säilitamist vääriivad objektid?

Vastates küsimusele, millised objektid võiksid Sillamäel olla säilitamisväärset, nimetati kõige sagedamini kultuurikeskuse, kino „Rodina“ ja linnavalitsuse hoonet. Samuti mainisid paljud Mere puiesteed koos treppidega, viimaseid mainiti ka eraldi. Ansambliiselt oli esile toodud vanalinn kui tervik, Kesktänava hoonekooslus ning keskväljaku kompleks koos treppidega. Üksikobjektidest mainiti veel hooneid aadressil Gorki tn 1 (endine kauplus nr 1), Rumjantsevi tn 4, Tškalovi tn 2 (endine polikliinik), söökla nr 1 hoonet, Kalda tn 12 (raamatukogu), hotelli „Krunk“ hoonet, Ranna tn 3A, saunahoonet. Lisaks mainiti kahekorruselisi hooneid Rumjantsevi, Gorki ja Tškalovi tänavatel. Ära ei unustatud ka looduslikke objekte – linnaparki, kogu rohelist üldisemalt, mereäärset ala, Sõtke jõe vormistust ja paisjärvi, samuti merevaadet. Uutest objektidest mainiti promenaadi. Tasub märkida, et mõnede linnaelanike meelest väärib just linnastruktuur ja planeering kui selline kaitse alla võtmist. Üksikud vastajad tõid välja ka väikevorme ja huvitavaid detaile, lisamata, milliseid detaile konkreetselt silmas peeti. Mitte ühelgi laudkonnal ei tekkinud arvamust, et Sillamäel ei ole midagi, mida kaitsta ja säilitada.

PS. Üks laudkond pakkus säilitamisväärse objektina välja Tallinna mnt ja Rumjantsevi tn ristmiku. Selle puhul pole aru saada, mida täpselt on mõeldud, võib olla ka eksitus.

Kuidas säilitada väärtusi?

Selle küsimusel arutelul kõlasid mitmed erinevad aspektid, kuid kõige sagedamini mainiti rahaga seonduvat, kusjuures antud juhul arvas suurem osa laudkondadest, et rahaliselt peaks majade korrashoidmist ja säilitamist toetama riik ja euroliidu fondid. Kohaliku võimu rolli nähakse eelkõige reeglite ja programmide väljatöötamisel majade kaitseks, samuti peetakse kohaliku võimu ülesandeks vastavate erialaspetsialistide (linnaarhitekt, ehituse, remondi ja restaureerimise alased konsultandid) meelitamist/leidmist linna ning korteriühistutega koostöö tegemist. Samuti peaks kohaliku omavalitsuse roll seisnema elanikkonna informeerimisel ning kohaliku initsiatiivi toetamisel.

Tehti ettepanek, et Sillamäe kutsekooli baasil võiks toimuda kursused ehitajatele, samuti võiks linnas avada eraldi restaureerimise töökojad. Nii linn kui riik peaks põhjalikult ja täpselt kontrollima toetusrahade kasutamist ja regulatsioonide täitmist, vajadusel viima sisse trahvid, kui nõudeid ei täideta. Linnaelanike arvates peaksid korteriühistud olema aktiivsemad, kasutama kõiki võimalusi, et hinnata ja hoida oma kinnisvara. Lisaks peaksid need õigeaegselt reageerima võimalikele probleemidele ja jälgima hoonete olukorda ja

märkama nendes toimuvaid muutusi. Selleks tuleks majadele individuaalselt läheneda, vaadata iga maja probleeme, vajadusi ja võimalusi eraldi. Kõlasid ka arvamused, et linnaelanikud tervikuna peaksid olema aktiivsemad ja vastavasisulistest aruteludes ja diskussioonides rohkem osalema, samuti peaksid elanikud rohkem oma linna hoidma ja püüda kasvatada ennast ja teisi väärtustama rohkem pärandit ja seadusi. Üksikutele objektidele (näiteks kino) tuleb leida korralik omanik ja funktsioon. Arhitektuuriliste väärtuste säilitamine aitab paljude meelest arendada turismi ja realiseerida linna potentsiaali, ühtlasi aitavad need koos ka arendada väikeettevõtlust, mis omakorda toob sisse raha, et seda väärtuste kaitseks panustada.

Eraldiseisvatest kommunaaridest ja ideedest väärivad välja toomist järgmised: ühise ettevõtte/asutuse loomine, mis juhiks/haldaks ja teenindaks vanalinna hooneid; riigi ja linna ning erakapitali kaasamine sellesse. Eraldi toodi välja, et on vaja rajada uus rekortaanikattega staadion, mis küll antud juhul väljus küsimuse raamidest.

Kuidas väärtuste kaitse soodustab linna arengut?

Kõik arutelul osalenud inimesed suhtusid väärtuste kaitseks positiivselt ja nägid selles võimalust arendada eelkõige turismi (sh turismiinfrastruktuuri), lisaks leiti, see aitab linna meelitada investeeeringuid, mis omakorda soodustab töökohtade teket (eriti just turismisektoris). See jälle omakorda tekitab teisi positiivseid tendentse lisaks, nagu näiteks linnakassaase laekuv maksutulu suureneb, noortel tekib võimalus ja motivatsioon linna jääda või tagasi tulla, lisaks muutub elukeskkond linnas tervikuna paremaks. Mittemateriaalsetest positiivsetest aspektidest, mis arhitektuuriväärtuste kaitsega kaasnevad, mainiti võimalust jätta väärtuslik pärand järeltulevatele põlvetele, huvi kasvu linna ajaloo vastu, linna reputatsiooni ja imidži tõusu, laiemas mõttes huvi linna vastu üldse ja seda nii oma elanikkonna kui ka linna külaliste seas. Lisaks toodi välja, et väärtuste kaitse suurendab ka uhkust oma linna üle ja see soodustab elanike kultuurilise taseme tõusu. Konkreetsete üritustena nimetati ära kontserdid ja festivalid, mis ajaloolise väärtusliku linna staatusega võiksid kaasneda. Linna tekiksid meelelahutuskeskused, mitmed kultuurilised seltsid jne. Linna imidži paremaks muutumisega õnnestub linna leida/meelitada ka eri valdkonna spetsialiste ja ettevõtteid, kes tooksid linna omakorda raha ja investeeeringuid. Üldine pilt linnast (linnamiljöö) kindlasti võidaks sellistest arengutest.

Kuidas parandada koostööd? Mida saan mina selleks ära teha?

Koostöö parendamiseks erinevate osapoolte vahel on vajalik luua mehhanism, mis aitaks koos arhitektuuriväärtuste kaitset koordineerida. Riigi poolt oodatakse rahalist tuge, linna poolt aktiivsemat suhtlust ja informatsiooni, samuti elanike suuremat kaasamist protsessidesse. Aktiivsemat suhtlemist eeldatakse ka korteriühistutelt, samuti võiksid need rohkem koostööd teha nii elanikega kui ka omavahel. Linnaelanikud ise saaksid

panustada sellega, et osaleksid tihemini linna arengut käsitlevatel aruteludel ja kohtuksid sagedamini linnavõimudega. Lisaks rõhutati iga elaniku vastutust linnaelu arendamisel ja väärtuste säilitamisel, konkreetselt toodi esile vastutust linnas valitseva puhtuse ja heakorra eest. Paljud olid valmis panustama oma aega (näiteks osalema laupäevakutel) ja teadmisi (näiteks inimesed, kel on tehniline haridus) ning oskusi (koguda infot teistes linnades toimuva kohta, kaasata teiste linnade kogemusi oma linna arendamiseks). Samuti oldi valmis jagama informatsiooni ja materjale linna ajaloo kohta (fotod, esivanemate mälestused) ning pakkuma ideid vanalinna ala kujundamiseks ja ilmestamiseks.

Mitmed elanikud märkisid, et koostöö edendamiseks on vaja, et linnas oleks olemas head spetsialistid, eelkõige linnaarhitekt, kelle volitusi tuleks senisest suurendada, samuti peaks linnavalitsuses olema kompetentne kontaktisik, kellega neil teemadel suhelda. Lisaks toodi välja, et tuleks luua organ või nõukogu (ilmselt on mõeldud, et linnavalitsuse juurde), mis tegeleks kultuuriväärtuste kaitse küsimustega. Pakuti ka välja, et tuleks korraldada konkursse teemal „linna väärtuste säilitamine“ ning luua vanalinna teemaline fond või arhiiv, kuhu võiks/saaks koguda linnaga seotud ajaloolisi dokumente, jooniseid, fotosid jm. Leiti, et võiks korraldada ühiseid laupäevakuid linna heakorrastamiseks ja koristamiseks, lisaks luua ühiskondlik organisatsioon või klubi, mis linna heakorrastamise ja ajaloo uurimisega tegeleks. Antud juhul toodi näiteks Tallinna vanalinnas tegutsenud organisatsiooni „Kodulinn“ („Kodulinna Maja“). Oluliseks peeti laste ja noorte kaasamist nendesse aktsioonidesse, et tekitada neis huvi ja armastust oma linna vastu.

Üks elanik tegi ettepaneku viia kesklinnast välja ettevõtted, mis kahjustavad või reostavad keskkonda (autopesulad, remonditöökojad jms.) ning edaspidi mitte sarnaseid asutusi kesklinna lubada.